

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XI.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v četrtek, dne 15. novembra 1928.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 135.

Način štednje pri carinski upravi!

Kakor znano, plačujemo pri carinjenju inozemskega blaga poleg carine tudi takozvane poslovne dažbine in kaldrmino v zlatu. Od blaga, ki se carini po brutto teži, se pobira na račun poslovne dažbine po 20 par in od blaga, ki se carini po čisti teži, po 30 par v zlatu od 100 kg. Poslovna dažbina služi za kritje stroškov, ki jih ima carinarnica pri sprejemu blaga v svoja skladišča in za predajo istega lastniku po izvršenem carinjenju.

Za vagon blaga, ki se carini po netto teži, pobira carinarnica na račun poslovne dažbine 30 Din v zlatu ali 330 Din v srebru. Za sedaj moramo molčati, ali upamo, da pride carinska tarifa vendar enkrat tudi pred skupščino, kjer se bo o tem lahko razpravljalo. Omeniti treba, da sedanja carinska tarifa ni še odobrena od skupščine in da se carina pobira le na podlagi predloga zakona o carinskih tarifih, ki ga je odobril ministrski svet leta 1925.

Vsak bi pričakoval, da bo carinska uprava z denarjem, ki ga pobira, tudi izdrževala potrebno število delavcev v svojem skladišču in da bo blago pri izročitvi postavljeno lastniku vsaj do voza, toda vsega tega ni. Carinarnica sploh nima svojih nosačev v skladišču in kdor hoče dvigniti blago, si ga mora sam, ali na svoje stroške nakladati in izvoziti iz carinskega skladišča.

Obrnili smo se že večkrat na upravo carinarnice, da ukrene vse potrebno radi delavcev, toda odgovor je bil vedno isti: »Direkcija ne da kredita«. Znamo, da vlada pri državnih uradih čudne razmere, da se pa zahteva plačilo za delo, ki se ne opravlja, to je

Poslovanje v trgovinah ob nedeljah.

Malokatera uredba je izzvala med trgovci, a ravnotako tudi med kupujočim občinstvom toliko pritožb in protestov, kakor uredba o odpiranju in zapiranju lokalov, v zmislu katere se je moral doslej običajni delovni čas skrajšati. Zlasti hudo so prizadela podeželsko ljudstvo določila glede nedeljskega poslovanja trgovin, ki je sedaj dovoljeno samo za dve uri. Da se je s takim določilom škodilo bolj konsumentom, osobito kmetiskemu ljudstvu in delavskim slojem kot trgovcem samim, nam kaže na najlepši način dejstvo, da je proti omejitvi poslovanja trgovin ob nedeljah dvignilo najglasnejše proteste mnogo občinskih uradov. Prav posebno značilno je, da je proti taki omejitvi protestiralo samo v konjiškem okraju 25 (petindvajset) občin. V glavnem se v protestih navaja, da so z omejitvijo težko prizadeti kmetovalci in delavci, ki so primorani tekom tedna trdo delati, pa si morejo nabaviti življenjske potrebščine samo ob nedeljah. Za take nabave je pa dnevni poslovni čas absolutno nezadosten. Iz protesta, ki ga je sklenil Gremij trgovcev v Konjicah, posnemamo naslednje:

»Gremij trgovcev v Konjicah je potom Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani zahteval od merodajnih oblasti, naj bodo trgovine v okolišju sreza Konjice ob nedeljah odprte, kakor je to bilo dosedaj običajno, od 7. do 12. ure.

Ta delovni čas je ob nedeljah za trgovine z mešanim blagom tako ogrom-

unikom. — Privatnika, ki bi kaj takega zahteval, bi postavili najbrže pod ključ ali pa v opazovalnico.

Opozarjamo na to izjemo merodajne faktorje, ki so poklicani, da ščitijo naše interese in da zahtevajo na merodajnem mestu, da se preneha s pobiranjem pristojbin, ali pa da se nakaže carinarnici potreben kredit za nastavljanje dnevničarjev - delavcev. Nekam čudno izgleda tudi pobiranje pristojbin v zlatu, ker bi se pristojbine smele pobirati v papirju (srebra nimamo) po tarifi, ki bi odgovarjala mestnim prilikam za izdrževanje delavnih moči. Da je 330 Din za prevoz 150 vreč kave iz skladišča do voza vsekakor preveč, razume najbrže tudi gospod minister za finance, drugače mu povemo mi, da se tako delo da izvršiti od dveh delavcev v času ene ure in da lahko izvrši carinjenje z denarjem, ki ga pobere od samo enega vagona takega blaga 8 delavcev.

V drugih državah opravlja to delo železnica ali pa poseben konzorcij proti primerni nagradi. Prispevki, ki jih ti pobirajo v te svrhe, so gotovo desetkrat manjši od prispevkov, ki jih pobirajo naše carinarnice. V postranskih pristojbinah država ne bi smela iskati dobička, ker se uvaža tudi blago, ki ne prenese teh izdatkov.

Kar je rečeno za poslovne dažbine, velja tudi za kaldrmino. Svetovati moramo gospodom v Beogradu, da izdajajo za pobiranje teh pristojbin v bodoče malo bolj jasne in enostavne naredbe, a ne takih, da jih lahko tolmači vsak po svoje. Tudi ne bi škodovalo, če bi se naše pritožbe reševale bolj hitro in brez intervencije. Malo več agilnosti je res potrebno.

J. G.

nega pomena, da je gremij raje ponudil, naj bodo trgovine ne samo ob v uredbi navedenih verskih praznikov, t. j. prvi božični dan, na novega leta dan, na dan Sv. treh kraljev, na dan sv. Rešnjega telesa in na dan Vseh svetnikov celi dan zaprte, ampak tudi drugi božični dan, drugi velikonočni dan, drugi binškočni dan, na praznik sv. Jožefa, Marijin praznik 25. marca, na praznik Vnebohoda, 15. avgusta, 8. septembra, 8. decembra in vse druge praznike.

Ob nedeljah prihajajo ljudje v velikem številu po dve do pet ur daleč v prodajalnice, da si priskrbe redne potrebščine. Med te ljudi spadajo in moramo šteti poljske delavce, delavce na žagah in v gozdih, ki si bodo morali odtrgati čas za nakupe med tednom, ko bi morali skrbeti za zaslužek.

Pa tudi kmečki ljudje se poslužujejo nedelj za oskrbo svojih rednih potrebščin. Ta oskrba se je sedaj razdelila na 4 do 5 ur.

V trgih in vaseh z večjim številom prebivalstva se vršijo dopoldne po osmi uri dve sveti maši, ena ob osmih in druga ob desetih. Ker je nakup po deseti maši onemogočen in traja osma sveta maša s pridigo eno uro, je celi nakup skrčen na pol ure, to je od devete do pol desete ure; ta čas pa je za redno odpravo strank prekratek.

Enake proteste so sklenili tudi vsi gremiji in mnoge druge trgovske organizacije in želeli bi bilo, da bi jih ministrstvo vendar upoštevalo. Če se noče ustreči zahtevam trgovcev, naj bi se ustreglo potrebam konsumentov, ki so s protesti občinskih uradov samih v zadostni meri dokazane.

Trgovskim točlicem.

Z ozirom na notico, objavljeno v »Trgovskem listu« z dne 10. t. m., sporoča Zveza trgovskih gremijev tem potom vsem točlicem, da je s posebno okrožnico obvestila gremije o intervencijah njene deputacije v Beogradu in morejo tako dobiti posamezni interesi potrebne informacije pri svojih pristojnih gremijih.

Ljubljanski sejmi za kožuhovino.

Tudi starejši ljubljanski meščan se spominja na vsak prvi pondeljek meseca januarja po Sv. Neži, ko so hodili lovci iz vseh krajev bivše Kranjske, Štajerske, Koroške, Primorja, Istre, Hrvaške in Dalmacije po ljubljanskih ulicah z najraznovrstnejšo kožuhovino in jo nudili ljubljancem in došlim kupcem na prodaj. Zbirali so se po raznih ljubljanskih gostilnicah, pozneje na dvorišču Balkana in mešetarenja, prerakanja ter vpitja je bilo dovolj, kar je pokazalo živahno kupčijo. Seveda pa je bil promet majhen, saj je šlo pri kupčiji navadno le za posamezne komade.

Meseca januarja leta 1925 pa je ta tradicionalni sejem že pokazal resno lice. Njegovo organizacijo je prevzela v svoje roke Uprava Ljubljanskega velesejma s sodelovanjem Slovenskega lovskega društva v Ljubljani odnosno zadruga in prenesla tržišče v svoje razstavne prostore. Z uspešno propagando je te sejme založila z veliko množino dobrega blaga, pridobila poleg domačih tudi inozemske kupce ter tako koncentrirala ponudbo in povpraševanje na eno mesto. Vsako leto od tedaj so se tu vršili ti sejmi, včasih tudi dva do trikrat za povrstjo v eni sezoni.

Letos se vrši ta običajni sejem Sv. Neže za kožuhovino vseh vrst na sam praznik Sv. Neže, v pondeljek, dne 21. januarja 1929.

Tudi letos bo došlo mnogo resnih interesentov, domačih in inozemskih, zato je dolžnost vsakega zavednega lovca, predvsem pa članov Slovenskega lovskega društva, da pošljejo vse to leto pridobljene kože »Divji koži« (Ljubljana - Velesejem), ker samo v slogi in medsebojni podpori je moč in zagotovilo čimboljšega uspeha.

Kože se sprejemajo že sedaj. Vsa pojasnila daje »Divja koža«, Ljubljana.

NOVI DIREKTNI VLAKI.

Na Dunaju se je vršila nedavno konferenca o novem voznem redu in direktnih vlakih v mednarodnem prometu za leto 1929/30. Po novem voznem redu bo znova uveden brzovlak na progi Praga - Bratislava - Peteržalka - Zagreb - Sušak - Reka, ki bo imel zvezo s parniki. Prihodnje poletje bo uveden tudi brzovlak med Bratislavo in Trstom, ki bo vozil preko Madžarske in Jugoslavije.

POKVARJENA ARGENTINSKA KORUZA V JUGOSLAVIJI.

Kontinentalna eksportna družba v Brajli (Rumunija) je poslala v Prahovo (Jugoslavija) 57 vagonov argentinske koruze; prodaja te koruze je bila v Rumuniji iz zdravstvenih ozirov prepovedana; analiza je dognala, da je uživanje te koruze ljudem škodljivo. V Brajli so rekli, bomo pa koruzo v Jugoslavijo prodali. Obstoji nevarnost, da se prodaja ta koruza sedaj v naših pasivnih deželah, torej v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini in Črni gori. Interesenti so nastopili proti prodaji.

Izgledi svetovne trgovine.

Pod tem naslovom je objavil bivši angleški zakladni kanceler Philipp Snowden v »Prager Presse« zanimiv članek in ki ga radi tega podajemo v prevodu našim čitateljem.

Težko je, pravi Snowden, biti pri hladnem pregledu dejstev preveč optimističen z ozirom na neposredno izboljšanje prilik v svetovni trgovini. Na drugi strani pa zopet ni nikakega razloga za kak pesimizem. Vse kaže na nadaljevanje počasnega ozdravljenja v toku zadnjih let. Vzroki trenutne prilicne depresije v svetovni trgovini imajo pregloboke korenine, da bi se mogli odstraniti drugače, ko z daljšim lečenjem.

Najbolj upapolno dejstvo v sedanjem položaju svetovne trgovine je okoliščina, da se še ni nikdar posvečalo toliko znanstvenega mišljenja in toliko znanstvenega raziskovanja problemu pogovjev trgovine kakor sedaj. V prejšnjih slučajih trgovinskih depresij so se razmere akceptirale kot nezogiben bežen dogodek, ki se bo v toku časa že saniral.

V predvojnih časih je kazala kljub raznim perturbacijam splošna tendenca na napredek. Gospodarski prevrat, ki ga je povzročila svetovna vojska, je ustvaril v mnogih deželah nove razmere in bistveno spremenil medsebojne trgovinske zveze med narodi in kontinenti. V mnogih zemljah in posebno v Veliki Britaniji se je zvišala produkcijska kapaciteta mnogih industrij preko naravne ekspanzije, ki bi jo bil zahteval normalen razvoj svetovne trgovine.

Novi problemi ptovojne trgovine so pospešili znanstveno raziskovanje njenih vrst in načinov. Probleme valute, kreditov, politike centralnih bank, mednarodnega nivoja cen, carinskih omejitev in druge sorodne zadeve, ki so se z njimi pečali prej narodni gospodarji, smatrajo danes že kapitalisti in delavci v isti meri za odločilne za trgovino in industrijo.

Velika množina materiala, ki se nanaša na navedene stvari in mednarodno trgovino, se marljivo zbira in skrbno preizkuša. Skratka, trgovina se ne smatra več za zadevo, ki jo je možno prepustiti samo sebi, temveč kot gospodarsko delavnost, ki potrebuje znanstvenega vodstva.

Potrebno bo še precej časa, da doseže mednarodno sodelovanje na polju znanstvenega vodstva trgovine in industrije večji razvoj. Naglasiti pa je, da je dosežen v stvari že precejšen napredek, ki se bo stalno večal in katerega ugoden vpliv bo s časom rodil bogate sadove.

Kakšen pa je neposredni izgled svetovne trgovine? Opustiti pač moramo nado, da je dolga noč depresije minula in da je že napočilo jutro prosperitete. Tak optimizem je dopusten v oracijah partijskih politikov, pogreša pa vsako solidno podlago. V industrijskih prilikah večine velikih komercialnih dežel je opaziti vznemirljive razmere.

V Veliki Britaniji narašča brezposelnost. 10% industrijskega prebivalstva je brez posla. V Nemčiji znaša število brezposelnih nad 1 milijon, v Zedinjenih državah pa valove številke brezposelnih med 1 do 4 milijonov.

Brezposelnost pa ni enakomerno razdeljena v vsej industriji. V vseh navedenih deželah se nahajajo industrije, ki zelo prosperirajo. Notranja trgovina je v splošnem dobra. V glavnem so premogovna, železna, jeklena, tekstilna in ladjedelna industrija odgovorne za resen pojav brezposelnosti.

Splošna depresija v premogovni industriji je nastala radi tega, ker porast zalog ni držal koraka z razvojnimi tem-

pom svetovne potrebe. Tudi kriza v trgovini jekla v raznih deželah je nastala iz istega vzroka. Značilno dejstvo je, da je ta edina izmed starejših industrij, ki izkazuje večji svetovni prebitok kot je znašala vsa predvojna produkcija. Svetovno povpraševanje po železu in jeklu rapidno raste in je bilo v letu 1927 za 25% večje od leta 1913. Ni verjetno, da bo to povpraševanje naraščalo in dokler katera izmed dežel, ki producirajo jeklo, ne bo brez potrebe prenapela svoje produkcijske sposobnosti, moremo upati na počasno izboljšanje navedene industrije v deželah kakor je Velika Britanija, ki danes ne more svojih obratov in delavcev izrabiti v polni meri.

Nobena industrija v svoji prosperiteti ni bolj odvisna od svetovne žetve kot tekstilna trgovina. Zdi pa se, da bo letošnja žetev dobra. Kanada obeta sijajno žetev in tudi indijska žetev vzbujajo najboljše nade, kar je še od večjega pomena za dežele, ki izvažajo tekstilije. Produkcija volne v Avstraliji prekaša povprečno mero in žetev bombaža v Ameriki bo prekosila ono v minulem letu. Vsi ti činitelji kažejo na to, da je pričakovati ugodno leto po deželah, ki proizvajajo tekstilije.

Se večje nade pa vzbujajo izgledi na stabilnejše prilike v Kini. 7/8 eksprotnih izgub pri bombažnem blagu, ki jih je utrpela Velika Britanija po vojni, je pripisovati padcu izvoza na daljni vzhod. Kakor hitro se bo Kina pod kako trajnejšo vlado stabilizirala, moremo pričakovati veliko poživljenje tekstilne trgovine v vseh evropskih državah.

Nadaljnji ugodni faktor v položaju svetovne trgovine je stabilizacija valut v vseh komercijelnih deželah. Italija se ozdravlja od bežnih posledic stabilizacije in gospodarski predpogoji se boljšajo.

Rusija prispeva še vedno v mali izmeri k oživiljanju svetovne trgovine. Gospodarske prilike se ne izboljšujejo, če tudi se presojuje po uradnih poročilih, ki ne kažejo ravno znakov zmernosti. Obstoja pa upanje, da se bo ta mogočni trg v bližnji bodočnosti razvil v taki meri, da bo bistveno uplival na razmah svetovne trgovine. Njegova zunanja trgovina kaže tekom prvih 8 mesecev t. l. napram isti dobi minulega leta zvišanje za 180 milijonov rubljev, kar je pripisati porastu importa strojev in fabričnih oprem.

Negotov činitelj za skupne izgledne svetovne trgovine pa je monetarni položaj. V času, ko je pisan ta članek, se zdi verjetno, da namerava Federal Reserve Board preokreniti svojo najnovejšo restriktivno politiko. Ta politika je stremela za tem, da omeji spekulativno delovanje, a je udarila mimo. Preokrenitev kreditne restriktivne politike Federal Reserve Boarda pri visokih obrestnih merah se zdi, da narekujejo politični vzroki trenutnega značaja. Cenejši denar znači prej darilo za borzne špekulante, ko poživljanje legitimne trgovine. Cenejši denar v New Yorku bi mogel monetarni položaj Evrope za trenutek olajšati in pomeniti trenutni impetus za trgovino. Toda če bi — kar je verjetno — cenejši denar le povečal spekulacijsko delovanje, potem bo pač kmalu prišel čas, ko bo treba zopet omejiti kredite. Po političnih motivih izvršeno reguliranje denarnega trga pač ne more prinesiti svetovni trgovini trajnih koristi.

ZAVAROVANJE POTNIKOV IN PRTLJAGE NA NAŠIH ŽELEZNICAH NI OBVEZNO.

Vse naše postaje so dobile svoj čas nalog, da pri izdajanju voznih listkov in sprejemanju prtljage opozarjajo potnike na možnost zavarovanja. Nekatere postaje so pa začele lepiti zavarovalne znamke na prtljago in pobirati pristojbino, ne da bi vprašali potnike, če hočejo prtljago zavarovati. Generalna direkcija državnih železnic je dobila v tej zadevi več pritožb in zato je prepovedala lepiti na prtljago zavarovalne znamke brez pristanka potnikov. Zavarovanje potnikov in prtljage na naših železnicah ni obvezno.

Naročajte »Trgovski list!«

Finančni položaj Bolgarije.

Bolgarski proračun za leto 1928/29 je prvi povojni proračun, ki prinaša popolno ravnovesje med izdatki in dohodki. Tak proračun je priporočal finančni odbor Zveze narodov. To piše Dr. M. v »Prager Presse« in nadaljuje: Prizadevanja raznih bolgarskih vlad za dosego tega na videz nemogućega cilja gredo nazaj do leta 1923, ko je hotela država znižati obtok papirnatih bankovcev in stabilizirati lev. Izredne težkoče pri teh prizadevanjih so obstojale deloma v nenavadno visokih izdatkih, ki so bili potrebni za obnovo bolgarskih železnic in bolgarskega cestnega omrežja, deloma pa v dogodkih politične narave, ki so zlasti v letih 1924 in 1925 porabili velik del državnih dohodkov. Dalje je bolgarska gospodarska kriza v letih 1925/26 vplivala na dohodke države jako neugodno in je bila v prvi vrsti vzrok za Bolgarijo tako neugodnega proračunskega zaključka leta 1925/26.

Redni in izredni dohodki in izdatki Bolgarije v letih, spodaj navedenih, so bili sledeči:

	Redni in izredni dohodki v milij. levov	
	Papirni lev	Zlati lev
1911	—	204
1925/26	6412	240
1926/27	6353	237
1927/28	6940	258

	Redni in izredni izdatki v milij. levov	
	Papirni lev	Zlati lev
1911	—	205
1925/26	7149	267
1926/27	6838	255
1927/28	6717	250

	Deficit ali prebitok v milij. levov	
	Papirni lev	Zlati lev
1911	—	1
1925/26	— 707	— 26.4
1926/27	— 485	— 18.0
1927/28	+ 223	+ 8.3

Iz tega pregleda vidimo, da so bili v letu 1927/28 dohodki predvojnega časa prekoračeni za 54 milijonov zlatih levov, izdatki pa za 45 milijonov. Deficit leta 1925/26 in 1926/27 se je spremenil v letu 1927/28 v prebitok; vpeljali so načrt varčevanja, ki se je prav dobro obnesel. Tako morem govoriti danes v Bolgariji ne samo o stabiliziranem proračunu, temveč celo o proračunu prebitka. Gornji seznam nas pouči, kako so v zadnjih letih izdatki padali. Hkrati se od leta 1924 naprej bolgarska vlada trudi, da v svrhu ozdravljenja svojih financ dvigne dohodke. Ustanovili so posebno komisijo v to svrhu.

Za leto 1928/29 predvideva vlada sledeči program varčevanja:

1. Bolgarski ministri morajo izgotoviti programe za reorganizacijo svojih ministrstev, koji programi morajo biti odobreni od ministrskega sveta.

2. Na podlagi poročila finančnega ministra odobri ministrski svet mesečne proračune vseh ministrstev in samostojnih ravnateljstev; v teh proračunih, ki jih odobri od finančnega ministrstva imenovana posebna komisija, morajo biti dohodki in izdatki po možnosti v skladu.

Popolno finančno ozdravljenje Bolgarije in definitivna gospodarska obnova države pa zahtevata še izenačenje deficitov iz starih bolgarskih proračunov. Na drugi strani zopet je bil najem inozemskega posojila neodločljiv, in sicer vsled neobhodno potrebnih in nujnih del — železnice, ceste itd. — ter vsled odplačila delnega visečega dolga bolgarske države Bolgarski Narodni banki, koji dolg znaša 4500 milijonov levov, in končno v prvi vrsti vsled stabilizacije bolgarske denarne vrednote. Bolgarska vlada se je obrnila glede posojila na Zvezo narodov v Ženevi. Zveza je imenovala finančni odbor, ki je preštudiral gospodarski položaj Bolgarije. Stabilizacijsko posojilo je bilo določeno najprvo s 4.500.000 funti, a so ga vsled potresne katastrofe dvignili za 500.000 funtov na 5 milijonov funtov.

Na podlagi definitivnega podpisa tega posojila se more oprostiti bolgarska vlada vseh starih obveznosti in more poplačati tudi velik del svojega dolga Bolgarski Narodni banki in emisijskemu zavodu. Tako se bo realiziralo definitivno izenačenje proračuna in se bodo odplačali državni dolgovi.

Zveza narodov je odredila kontrolo bolgarskih financ, da se načrti tudi zares izvršijo. Kontrolo bo vodila finančna komisija, ki je nadzirala že uporabo begunskega posojila. Na podlagi določb posojilnega protokola se bolgarska vlada obveže:

1. da izda za dobo petih let vsako računsko položaju, da izdela angažetretletje poročilo o bolgarskem promaju državnozakladne uprave ter da vse to predloži Zvezi narodov;

2. da vpelje bolgarska vlada nov sistem državnega generalnega knjigovodstva, ki bo popolnoma enotno in nezakrito izkazalo državni proračun in ki bo v bodoče odkrito navedlo vse specialne fondne, ki se jih bolgarska vlada poslužuje;

3. da se pridržijo že vpeljani mesečni proračuni posameznih ministrstev in neodvisnih ravnateljstev;

4. da se vpelje kontrolni sistem za bolgarsko zakladno upravo;

5. da se na koncu vsakega meseca objavijo vsakratni mesečni državni dohodki in izdatki;

6. da se reducira število državnih uradnikov, v Bolgariji nastavljenih, v teku dveh let na 10.000.

Vse te obveznosti, ki jih je naložila bolgarski vladi Zveza narodov, tvorijo že temelj bodočega državnega proračuna. Finančni obnovi Bolgarije proročujejo na tej podlagi najboljšo bodočnost.

POJASNILO O OCARINJENJU POMEŠANIH ETROV.

Minister financ je izdal 27. oktobra t. l. naslednji izjavi:

»Da bi se pravilno tolmačile komentarske odredbe o pomešanih etrih k tar. št. 253. uvozne carinske tarife in da bi se prepreča možnost pogrešnega ocarinjanja teh etrov, dajem carinarnicam na podstavi člena 23. v predlogu zakona o obči carinski tarifi po zaslišanju carinskega sveta to-le pojasnilo:

Po poslednjem odstavku komentarja k tar. št. 253 se ocarinjajo kot etri vsi etri, pomešani drugi z drugimi za parfumiranje bonbonov itd.

Ker obstoje poleg pomešanih etrov za parfumiranje bonbonov itd. pomešani etri, namenjeni drugim tehničnim potrebam — za fabrikacijo lakov itd. — se morajo tudi ti etri ocariniti kot etri po tar. št. 253 uvozne tarife v predlogu zakona o obči carinski tarifi. To pojasnilo k komentarju naj se dopolni v tem zmislu. Carinarnicam odrejam, naj se ravnajo po prednjem pojasnilu.«

SLADKOR.

»Prager Zuckermarkt« piše, da so cene sladkorja na svetovnih trgih nadalje padle ter da je treba poseči nazaj v leto 1921, če hočemo dobiti iste cene. Vzrok tiči v znanem nerazmerju med produkcijo in porabo. Poraba je leta 1927 razočarala, svet je živel od nevidnih zalog. Za leto 1928 so proročevali večje poživljenje konsuma, ki naj bi posegel vsled pomanjkanja nevidnih zalog v večji meri po vidnih zalogah. Tudi to upanje se ni uresničilo, ne v U. S. A. in ne na Daljnem vzhodu. Ko svetovna poraba nerazmerja ni mogla popraviti, so skušali potom mednarodnega sporazuma doseči znižanje produkcije. Eksperiment je končan, bil je brez uspeha; letošnje produkcijske številke nam pravijo, da razen Češkoslovaške sploh ni nihče resno mislil nanj. Tudi Kuba je opustila zakonito restriktivno politiko. A tudi ni pričakovati, da bi prišlo pod pritiskom sedanjih cen do efektivne naravne omejitve. Kampanja na Kubi se ne bi smela pričeti pred 1. januarjem, a prevladuje mnenje, da bo do takrat že ves trst porazan. O produkciji Kube l. 1929 je mnenje še zelo deljeno in koleba med 4.700.000 in 5.250.000 tonami. Glede Jave je letošnja produkcija nad 3 milijone ton toliko kot gotova. Slišijo se celo domneve, da se bo končna številka približala 3.200.000 tonam. Poročilo zaključuje: »V sladkorni kupčiji vlada splošna brezupnost. Trgovina je zgubila pri sladkorju veliko denarja in noče o sladkorju nič več slišati.« Najbolje bi bilo še, če bi se udeležil nemški predlog: zvišanje konsuma.

Kdaj je dolžnik radi malomarne krivde kazniv, ker se je na novo dolžil?

Po kazenski noveli so upniki zaščiteni tudi proti škodi, ki bi jim nastala od nekih lahkomišelnih činov dolžnikovih. Kot drugi primer te malomarne krivde (§ 486, št. 2 k. z.) smatra zakon tisti čin, kjer se dolžnik, vedoč, da je plačila nezmožen, nanovo dolži, pa ne prijavi pravočasno konkurza. Praksa naših sodišč glede ocene rečenega učina ni blagohotna. Marveč ona je kruta zlasti za malega trgovca ali obrtnika, ki se, čisto brez lastne krivde, nekega dne znajde pred dejstvom, da je, žrtev gospodarske krize, prezadolžen. Nadeja se, da se bo s pridnim delom in štedljivostjo izkopal iz neplačevitosti. To mu je zgolj tedaj mogoče, ako dobi nadaljnjih surovin in blaga. Naroči si, česar mu je treba, ter se nanovo zadolži. Pojav je, ki ga opazujemo vsak dan. Tak človek dela, da mu znoj lije z obraza. Z izkupilom za trgovinsko blago ali za specifikirano stvarino plača stroške, ki mu najbolj grené življenje, nekaj pa da na račun dolžnih obvez iz prejšnje in sedanje dobe tistim upnikom, ki najbolj pritiskajo. Procedura se ponovi. Zopet vzame blago na upanje, ga proda ali predela, a z novim izkupičkom potolaži najbolj silne zahtevke. Mnogo uglednih trgovcev, obrtnikov in drugih državljanov je med nami, ki se jim je nekoč prav tako godilo, a so se z energijo izvlekli iz škipceev ter poplačali sčasoma vse, kar so bili dolžni. Judikatura v Avstriji se je pri presoji takihle stvarnih položajev prva postavila na stališče, da je obtoženčeva krivda dognana že samo s tem dokazanim faktom, da je prezadolženec nove obveze kontrahirala, mesto da je napovedal konkurz. Ako bereš tako razsodbo, se začudiš, da mu kot škodo upnikov naprtijo celo dolgo vrsto terjatev vseh upnikov, kolikor jih je, od prvega do zadnjega. Tako daleč gre to, da so n. pr. obsodili poštenjaka, ki bi se bil po novokontrahirani obvezi brez dvojbe častno rešil iz afere, a se samo radi tega ni, ker ga je nenadoma napadla smrtnonevarna bolezen. Ko je ozdravil, je bil obsojen. Dokazali so mu, da je bil ob naročbi pasiven. Nič mu ni pomagalo. Judikatura gre po tem kopitu svojo vsakdanjo pot ter se ne briga za to, s kakšnim grešnikom ima opraviti. Malomarnost je zvedena na goli fakt prezadolženja in opuščenega prijave konkurza; o tem se ne vodi noben račun, ali je obtoženec v prezadolžitvev zabredel po lastni lahkomišelnosti ali po nezakrivljenem dogodku, ter ali je imel resen namen, izkoptati se iz zadrege ali ne.

Ker se ravnajo po tej praksi tudi slovenska sodišča, naj mi bo dovoljeno, da opozorim na to, da ni treba novega zakona, da se bodo odpravile trdote krivdorekov radi krivde po § 486/2 k. z., ampak da je po duhu sedanjega zakona, da lege leta, stališče kazenskih sodišč pri presoji krivdarjeve malomarnosti aprioristično in preveč udobno. Slični apriorizmi v kazenski praksi niso nič novega. Prijavijo se čisto ob novelah kazenskega zakona, po krivdi vrhovnih sodnikov, ki postavijo komoden kalup, mesto, da bi posvetili v morda res komplikirano kuliserijo zakonodajavčev. V pridesetih letih sedanjega stoletja se je bilo n. pr. treba zelo boriti proti ocenjevanju subjektivnega momenta, bistvenega za učin pregreška po § 45 vojnega zakona, ali se je z namenom, da bi se naborni dolžnosti odtegnili, dotični Amerikanec izselil iz Slovenije ali pa bival v Ameriki. Brez vsakršnega globljega raziskovanja so predpolagali tak namen, da je bilo le ugotovljeno, da je bil obtoženec za časa nabora v Ameriki. Preiskava je šla po kopitu. Če se je obtoženec branil in ponujal priče za to, da ni imel namena, naboru se odtegniti, so ga neverjetno poslušali in obsodili. Apriorizem je obstajal v tem, da so smatrali za nedokazljivo, kak namen ima človek, kadar gre, k vojni dolžnosti še obvezan, v inostranstvo, čes to je duševne notranji proces, ki se kontrolirati ne da. Koliko se je bilo treba napenjati, da smo končno dokazali, da mora obtožitelj krivdo tudi po subjektivni plati dokazati! Ako ostane navzlic dokazovanju dvom, potem mora biti obtoženec opr-

Dober dobiček brez rizika

zpečuje v kraljevini SHS Fran Ksav. Lešnik,
Maribor, Cankarjeva 26

dosežete s prodaja

MAGGI-jevih izdelkov za juhe.

ščen! Končno se je le posrečilo zlomiti apriorizem, ki je brez vsakršnega dokaza subjektivni rekvizit namenoma kar vnaprej spajal z dejstvom odsotnosti pri naboru. Kakor da je vsaka odsotnost beg!

Slični pojav je ta, ki o njem tu govorim, le da tu ne gre za zlonameren ali ali doložen zločin, marveč za delikt malomarnosti. Malomarnost je širok pojem, tako širok pa le ni, da bi oklepal vsako dejanje, ki ni dolozno. Tudi je vprašanje, za kakšno malomarnost gre. Lahko gre za vse papojme, ki so učlenjeni pod tem pojmom, lahko pa tudi le za neki gotovi papojem in zgolj za tega. Namestitve kulpozne krive po § 486, št. 2 med prvim in tretjim primerom v rečenem paragrafu nam jasno razlaga zakonodajčevo ratio legis, da hoče upnike ščititi od dolžnikovih lehkornostnosti. V smislu § 486, št. 2 torej ne gre za nikak drug subjektivni rekvizit, ko samo za tega, ali je obtoženec lehkornostno ravnal, ali je lehkornost zakrivil. Ako je torej mizar naročil količino lesa, da bi pohištvo izdelal in prodal, ni pa napovedal konkurza, tedaj se ne sme zaključevati tako: dokazali smo ti, da si, prezadolžen naročil blago, ergo si ravnal malomarno, nego sedaj šele, in če pač tega niti treba ne bi bilo, je treba raziskati, ali je ravnal pri tem lehkornostno. Aprioriranje je krivica. Ako se obtožencu lehkornost ne da dokazati, potem ga je treba oprostiti, ker učina pregreška radi tega ni, ker nedostaja subjektivnega momenta malomarnosti. Ako ta subjektivni moment ne bi bil dokazljiv, potem je zakonodajavec zagrešil neko nepraktično sankcijo, ki do obsodbe sploh nikoli ne bi dovedla, kadar bi obtoženec malomarnost tajil.

Toda stvar ni takšna. Zakon je dober. Dokazati se namreč da z vso točnostjo, ali je kridar ravnal lehkornostno ali ne. Vzemimo našega mizarja in primer, da je že ponovno kupil blago na up, da bi izdelal pohištvo in ga prodal. Vprašanje je namreč sedaj, s kakim uspehom je izkupil porabil. Denimo primer, da se dokaže, da je prvič, drugič in tretjič vse izkupil porabil za poplačilo upnikov in da se je po teh plačilih stanje njegovih celokupnih obvez zmanjšalo za celih 75% napram stanju, kakršno je bilo pred prvo naročbo lesa, izvršeno na upanje v dobi, ko je prezadolženost že bila. Tak mizar bi se še z eno, namreč četrti slično naročbo, gotovo izkopal iz pasivnosti, da ga ni nekdo, morda iz škodoželjnosti, državnemu pravdnstvu ovadil. Ali ne spominja takle primer na oni primer iz Avstrije, ko so obsodili obrtnika, ker ga je v tem boju bolezen v posteljo položila? Taki primeri so vendar diametralno različni od onih primerov, kjer bi se dokazalo, da je obtoženec izkupiške lehkornostno trosil za druge svrhe! To bi bil tako zvan šolski primer krive po § 486, št. 2 k. z. A niti tedaj kridarja ne bi bilo oprostiti krive lehkornostnosti, ako bi se bil tvegati sanirati po potu samopomoči položaj, ki je bil v naprej izgubljen. Gre pač tudi za oceno subjektivnega momenta, ki je izražen z besedami »vedoč, da je plačila nezmožen«. O tem je treba soditi.

Ali zadene obdolženca krivda lehkornostnosti, je torej quaestio facti. Sodniki morajo vsak posamezen primer koronito prešetati. Ne bodo se ustavili pri tem, da je bil obtoženec prezadolžen in da je kljub temu blago naročil, nego pojasnili bodo, kakšno je bilo celokupno imovinsko stanje ob prvi, kakšno ob drugi, kakšno ob tretji naročbi. Dobili bodo s številkami izražene točne vsote, ki bodo dale diagram položaja ali — recimo tako — ponazorljivo vročinsko kurvo, ki bo s skokastimi krivinami ad oculos razkrinjala kridarjevo početje ali pa ga opravičila. Ostalo bo pač nekoliko primerov, kjer se bo težko odločiti. Za te primere bo moral veljati vrhovni princip kazenskega sodstva: in dubiis mitius! Če je dvom, oprost!

Sojenje brez ozira na »Fieberkurvo« kridarjevega stanja — njegovo stanje je

v gospodarskem smislu vročica — ni prilagodba sojenja življenju, marveč krivično početje, ki izhaja s predpostavke, da naj se življenje ravna po sodnikih. Bodite veseli, da ni tako! Zakaj, ako bi konkurz napovedal vsak državljan, ki ga sedanje gospodarske krize, trenutno ali tudi za dalje časa, potisnejo v prezadolženost ali »neplačevitost«, bi bilo treba samo za te konkurze toliko dela obaviti, kakor je sedaj dela z vesoljnim kazenskim sodstvom. Gospodarske posledice teh tisoč in tisoč konkurzov bi namreč pretresle vse naše gospodarstvo, in v nepoštene kridarje bi bilo pokalupljenih toliko stremečih poštenjakov, da bi bil spas zgolj v — reformi zakona.

G.

Premog, drva, koks, kovaški premog in oglje
»ILIRIJA«
Vilharjeva cesta (za Glavnim kolj),
Kralja Petra trg 8, Miklošičeva c. 4
Telefon št. 2820.

NARAŠČANJE IZVOZA LESA.

Po podatkih Generalne direkcije carin smo v prvih 8 mesecih t. l. izvozili 1 milijon 15.123 ton gradbenega lesa (v prvih 8 mesecih preteklega leta 802.632 ton) v vrednosti 804.3 milij. Din (601.1 milijona Din). Napram lani se je torej izvoz gradbenega lesa dvignil po količini za 26.7%, po vrednosti pa celo za 33.5%. Zanimivo je pri tem, da smo letos že v prvih osmih mesecih dosegli v izvozu gradbenega lesa količino za vse leto 1926, po vrednosti pa smo v tem razdobju že prekoračili izvoz v vsem letu 1926. Izvoz drv se je letos dvignil na 326.733 ton napram 208.283 tonam v istem razdobju preteklega leta. Zaradi nizkih cen drvam v I. polletu tekočega leta pa je vrednost izvoza drv ostala skoro nespremenjena, kajti v prvih 8 mesecih t. l. smo izvozili za 68.8 milijona Din drv napram 68.2 milijona Din v istem razdobju preteklega leta. Prav močno pa se je dvignil izvoz hrastovih železniških pragov. V prvih 8 mesecih smo namreč izvozili 1.786.000 komadov hrastovih pragov v vrednosti 91.6 milijona Din napram 1.388.000 komadov v vrednosti 63.8 milijona Din v razdobju preteklega leta. Po količini se je torej naš izvoz hrastovih pragov napram lani dvignil za več kakor eno četrtino, po vrednosti pa skoro za polovico. Iz narodno-gospodarskega stališča pa je zlasti važno, da se od leta do leta dviga izvoz lesnih izdelkov. V prvih 8 mesecih smo namreč izvozili že 32.360 ton lesnih izdelkov v vrednosti 58.1 milijona Din. Če primerjamo naš izvoz lesnih izdelkov za prvo polletje zadnjih treh let, tedaj vidimo, da se je količina izvoženih lesnih izdelkov dvignila od 6600 ton v I. polletju 1926 na 12.100 ton v I. polletju 1927 in končno na 21.600 ton v I. polletju tekočega leta, vrednost izvoženih lesnih izdelkov pa se je istočasno dvignila od 19 na 28.5, odnosno na 37 milijonov Din.

Ljubljanska borza.

Tečaj 14. novembra 1928.	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVINE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22.8625
Berlin 1 M	13.545	13.575
Brusel 1 belga	—	7.9124
Budimpešta 1 pengő	—	9.9804
Curih 100 fr.	1094.10	1097.10
Dunaj 1 šiling	7.985	8.015
London 1 funt	276.67	276.47
Newyork 1 dolar	—	56.94
Paris 100 fr.	—	222.44
Praga 100 kron	168.37	169.17
Tret 100 litr	297.28	299.28

»TRGOVSKI LIST« čita vsak trgovec, zato nudijo inserati najboljši uspeh vsakemu grosistu in producentu.

Iz naših organizacij.

Merkurjev ples. Trgovsko društvo »Merkur« priredi dne 19. januarja 1929 v veliki dvorani ter stranskih prostorih hotela Union v Ljubljani svoj tradicionalni »Merkurjev ples«, na kar opozarjamo cenjena društva v blagohotno uvaževanje.

ALZAŠKO HMELJSKO POROČILO.

Strasbourg, 12. nov. 1918. Položaj v zadnjih tednih je nespremenjeno miren. Zahteva se zlasti prvovrstno, prebrano blago, za katero se plačuje do 750 fr. frankov (Din 31.— za kg netto Zalec). Srednje blago se plačuje po 400—600 fr. frankov (Din 16.— do 24.— netto Zalec). — Zadnji teden je prišlo na tukajšen trg precej slovenskega blaga, ki je bilo tam kupljeno po Din 5.— do 12.— in dokler te partije ne bodo prodane, tu ni računati z boljšimi cenami. Alzaški hmelj se kupuje po 300 do 500 fr. frankov. Prodanih je približno 90% pridelka, kar je v tem času redkost. Vsled neznatnih še razpoložljivih količin se splošno računa s porastom cen, takoj ko začnejo pivovarne zopet z nakupovanjem. — J. Lavrič.

Trgovina.

Velik dvig v nemški prodaji kalija. Kalijeva podjetja, združena v Nemškem kalijevem sindikatu, so prodala v oktobru 765.000 met. stotov čistega kalija (v lanskem oktobru 637.000 stotov). V prvih šestih mesecih tekočega gnojilnega leta (maj-oktober) so razposlali 5.900.000 met. stotov čistega kalija (leto prej 4.800.000 stotov). V prvih desetih mesecih tekočega koledarskega leta so pa razposlali vsega skupaj 12.300.000 stotov čistega kalija (lani v istih mesecih 10.700.000 stotov). Dvig prodaje je torej prav znaten.

Žatski hmelj. Nakup žatskega hmelja se je v zadnjem času nadaljeval; kupci so bili deloma iz Češkoslovaške, deloma iz inozemstva, v prvi vrsti iz Nemčije. V posameznih dnevih je znašala kupčija v Zatu 50 do 100 stotov. Cene so bile približno iste kot prej; prvovrstni hmelj 2000 do 2100 Kč, dobra srednja vrsta 1900 do 2000, srednja 1800 do 1900, slaba 1700 do 1800 Kč za 50 kg.

Denarstvo.

Nova inflacija v Rumuniji. V Rumuniji so dobili novo vlado. Homatije ob prehodu od stare vlade na novo so dale povod, da se je uresničila že dolgo časa nameravana inflacija. Po soglasni ugotovitvi vseh bukareških listov je Narodna banka prekoračila maksimalni znesek, ki je bil določen za obtok bankovcev, in je pričela s tem novo dobo inflacije. Po dogovoru med državo in Narodno banko je omejen obtok bankovcev maksimalno z 21 milijardami in 71 milijoni lejev. Izredno zasedanje rumunskega parlamenta je dalo Narodni banki dovoljenje, da v zvezi s stabilizacijo rumunske vrednote to mejo prekorači, a le v svrhu nakupa inozemskih deviz. V začetku oktobra je izdala banka za 300 milijonov lejev nekritih bankovcev; a zdi se, da pri tem ni nakupovala deviz v svrhu stabilizacije leja. Zadnja dva bančna izkaza kažeta nadaljni dve nekritih emitiranih bankovcev v znesku 610 milijonov lejev. Najbrž so jih dali na razpolago v zadregi se nahajajoči državni blagajni. Doslej so prekoračili dovoljeno mejo za skoraj eno milijardo lejev ali za okroglo 5 odstotkov. Z napetostjo pričakujejo gospodarski krogi prihodnjega bančnega izkaza.

RAZNO.

Iz mednarodne industrije umetne svile. Združene tovarne Glanzstoff v Elberfeldu na Nemškem so pričele zopet z izdelovanjem svile po novem načinu. Dalje hočejo pomnožiti produkcijo. — Po poročilu iz Newyorka bo imelo ameriško podjetje Tubize letos rekord-

no produkcijo. Produkcija umetnosvilene prediva bo dosegla najbrž 9 milijonov funtov proti 7½ milijonom v lanskem letu in 2 mil. v letu 1922. — Udeležba I. G. Farben na podjetju British Breda znaša po poročilih londonskih listov nominalno 200.000 funtov, kar je toliko kot petina glavnice. — Iz Budimpešte pišejo, da se je ogrska produkcija umetne svile dvignila v teku leta na dnevni 1500 kg. Doslej je predelala letos tekstilna industrija 600.000 kg umetnosvilene prediva, kar pomeni 30-odstotno zvišanje napram istim mesecem lanskega leta. — Nova tovarna tvrdke Montecatini v Pallanzi ob Lago Maggiore hoče napraviti za začetek 5000 kg azetatne svile na dan. — Pisali smo tudi že, kako prehajajo tudi Japonci od naravne svile zmeraj bolj do izdelovanja umetne svile.

Italijani v Bolgariji. Iz Sofije poročajo: Pred kratkim je pričela obratovati nova bombaževa predilnica »Fortuna«; peča se tudi s tkalstvom (ima 150 stavev), z barvanjem in z apreturo. Glavnica znaša 24 milijonov levov in so jo podpisali na polovico v Bolgariji, na polovico v Italiji. Vse stroje so dobavila italijanska podjetja.

Obmejni tujski promet v Mariboru v oktobru 1928. V Maribor je dopotovalo: Iz države SHS 3109 moških in 2370 žensk, t. j. 5488 oseb; iz Avstrije 3071 moških in 1700 žensk, t. j. 4771 oseb; iz Češkoslovaške 698 moških in 394 žensk, t. j. 1092 oseb; iz Amerike 15 moških in 5 žensk, t. j. 20 oseb; iz Bolgarske 21 moških in 3 ženske, t. j. 24 oseb; iz Italije 86 moških in 40 žensk, t. j. 126 oseb; iz Nemčije 483 moških in 168 žensk, t. j. 651 oseb; iz Poljske 69 moških in 24 žensk, t. j. 93 oseb; iz Rumunske 15 moških in 5 žensk, t. j. 20 oseb; iz Albanije 4 moški in 1 ženska, t. j. 5 oseb; iz Grške 3 moški in 1 ženska, t. j. 4 oseb; iz Anglije 10 moških in 4 ženske, t. j. 14 oseb; iz Madjarske 51 moških in 18 žensk, t. j. 69 oseb; iz Rusije 1 moški in 1 ženska, t. j. 2 osebi; iz Turčije 1 moški, t. j. 1 oseba; iz Francije 14 moških in 2 ženski, t. j. 16 oseb; iz Švice 51 moških in 12 žensk, t. j. 63 oseb; iz drugih držav 6 moških in 9 žensk, t. j. 15 oseb; skupaj 7763 moških in 4766 žensk, t. j. 12.529 oseb. Največ oseb je dopotovalo iz Avstrije, Češkoslovaške in Nemčije.

Iz Maribora je odpotovalo: V državo SHS 3316 moških in 2215 žensk, t. j. 5531 oseb; v Avstrijo 3036 moških in 1712 žensk, t. j. 4748 oseb; v Češkoslovaško 844 moških in 491 žensk, t. j. 1335 oseb; v Nemčijo 515 moških in 294 žensk, t. j. 809 oseb; v Ameriko 14 moških in 5 žensk, t. j. 19 oseb; v Albanijo 4 moški, t. j. 4 osebe; v Bolgarijo 127 moških in 15 žensk, t. j. 142 oseb; v Grčijo 1 moški, t. j. 1 oseba; v Anglijo 9 moških in 2 ženski, t. j. 11 oseb; v Italijo 75 moških in 41 žensk, t. j. 116 oseb; v Madjarsko 48 moških in 15 žensk, t. j. 63 oseb; v Poljsko 128 moških in 52 žensk, t. j. 180 oseb; v Rumunijo 15 moških in 4 ženske, t. j. 19 oseb; v Rusijo 1 moški, t. j. 1 oseba; v Turčijo 9 moških in 6 žensk, t. j. 15 oseb; v Francijo 15 moških in 3 ženske, t. j. 18 oseb; v Švico 44 moških in 8 žensk, t. j. 52 oseb; v druge države 67 moških in 18 žensk, t. j. 85 oseb; skupaj 8268 moških in 4881 žensk, t. j. 13.049 oseb. Največ oseb je odpotovalo v Avstrijo, Nemčijo in v Češkoslovaško — tedaj ima Jugoslavija največje zveze z Avstrijo (in sicer z Dunajem), z Češkoslovaško in Nemčijo.

TRŽNA POROČILA.

Mariborsko sejsmsko poročilo. Na svinjski sejem dne 9. novembra 1928 je bilo pripeklanih 464 svinj, 4 ovce in 2 koze, cene so bile sledeče: mladi prašiči od 5 do 6 tednov stari 80—100 Din komad, od 7 do 9 tednov stari 225—250, 3 do 4 mesece stari 360 do 450, 5 do 7 mesece stari 480—500, od 8 do 10 mesecev stari 550—650, 1 leto stari 1000 do 1400 Din, 1 kg žive teže 10—12.50 Din, 1 kg mrtve teže 16—18 Din, ovce 70—125 Din, koze 112 Din komad. Prodanih je bilo 260 svinj, 3 ovce in 1 koza.

Veletrgovina
A. Šarabon
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznoverstno žganje, moko in
deželne pridelke, raznoverstno
rudninsko vodo.
Lastna pražarna za kavo in
mlin za dišave z električnim
obratom.
Ceniki na razpolago.
Telefon št. 2666.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnega rudnika v Brezi sprejema do 17. novembra t. l. ponudbe glede dobave 40.000 kilogramov portland-cementa; do 23. novembra t. l. pa glede dobave 3000 m tračnic. — Direkcija državnega rudnika v Kakanju sprejema do 28. novembra t. l. ponudbe glede dobave usnatih jermen. — Direkcija državnih železnic v Subotici sprejema do 19. novembra t. l. ponudbe glede dobave 1000 kg čiste brezlesne konopnene preje. — Delavnica državnih železnic v Mariboru sprejema do 22. novembra t. l. ponudbe glede dobave 3000 kg barvaste čistilne volne. — Vršili se bosta naslednji ofertalni licitaciji: Dne 27. novembra t. l. pri Direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave 3794 komadov ročajev za sekire, kladiva in lopate. — Dne 28. novembra t. l. pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu glede oddaje prevoza raznega materiala od postaje Zelenika do postaje Plavnica. **Dobave.** Gradbeno odelenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema

do 20. novembra t. l. ponudbe glede dobave 2000 komadov hrastovih pragov. — Saobračajno-komercijelno odelenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 26. novembra t. l. ponudbe glede dobave 5000 komadov žarnih mrežic za oljnati plin; do 28. novembra t. l. glede dobave 500 komadov varnostnih stekel za električne svetilke; do 30. novembra t. l. pa glede dobave 40 komadov žarnic. — (Predmetni pogoji so na vpogled pri posameznih odelenjih.) —

Direkcija državnega rudnika Bukinje, pošta Kreka, sprejema do 22. novembra t. l. ponudbe glede dobave jelovega lesa; do 27. novembra t. l. glede dobave usnja; do 30. novembra t. l. glede dobave kabljev in žice ter glede dobave koles za jamske vozičke. — Direkcija državnega rudnika v Brezi sprejema do 23. novembra t. l. ponudbe glede dobave 10.000 kg ovs. — Direkcija državne železare Vreš-Majdan sprejema do 27. novembra t. l. ponudbe glede dobave 4000 kg masti, 2000 kg francoskega olja in 6000 kg riža. — Direkcija državnega rudnika v Velenju sprejema do 30. no-

vembra t. l. ponudbe glede dobave 147 komadov svetilnih armatur. — Delavnica državnih železnic v Mariboru sprejema do 27. novembra t. l. ponudbe glede dobave osi za tenderje. — Dne 29. novembra t. l. se bo vršila pri Upravi državnih monopolov, ekonomsko odelenje v Beogradu, ofertalna licitacija glede dobave 14.000.000 komadov spoj. —

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

Prodaje. Dne 27. novembra t. l. se bo vršila pri Dravskem Ubojnem slagalištu v Ljubljani ofertalna licitacija glede prodaje starih tovornih avtomobilov; dne 28. novembra t. l. pa v pisarni Dravske artilerijske radionice v Ljubljani glede prodaje 10.200 kg železnih odpadkov. (Pogoji so na vpogled pri Upravi Dravske artilerijske radionice v Ljubljani, Kobaridska cesta 34.) — Dne 29. novembra t. l. se bo vršila pri Upravi radionice državnih železnic v Subotici ofertalna licitacija glede prodaje lesenih odpadkov. (Pogoji so na vpogled pri blagajni omenjene radionice.)

Ivan Hribar:

143

Moji spomini.

Hrane je ta boj dobival zlasti v okolnosti, da so duhovniki snovali konsume in da so potem mnogi kaplanje v prodajalnicah teh konsumov opravljali posel trgovskih pomočnikov. Narodnonapredna stranka borila se je proti konsumom iz načelnih razlogov, ki so imeli opravičilo v tedanjih narodnopolitičnih razmerah. Ona je dobro vedela, da so v narodnostnem obziru največje važnosti srednji stanovi. Pred vsem pa trgovski stan, ki tvori takorekoč njihovo hrbenico. V tisti dobi, ko nas je vlada pritiskala, ko nam je odtujevala uradništvo in je vsepovsod spravljala naš jezik ob veljavo, morali so si resnični rodoljubje biti na čistem, da nam pred vsem srednji stanovi pomorejo, da si ohranimo svojo narodnost. Saj smo vedeli, da se dá ohraniti le, ako se kulturno razvijemo; da se pa kulturno razviti ne bomo mogli brez lastne duševne tvornosti, ki se pred vsem kaže v slovstvenosti. Slovstva pa ni bilo mogoče ustvariti brez potrebe po knjigah in časnikih. Kakor pri vseh narodih širom sveta, tako je bilo tudi pri nas. Kupovalce knjig in naročnike časnikov dajali so nam — z malimi izjemami — le srednji stanovi. Celo Bleiweisove, pred vsem kmetom namenjene »Novice«, so imele več naročnikov med srednjimi stanovi, ko med kmeti. Ko je tedaj narodnonapredna stranka videla, da se od nasprotne strani poizkuša izpodnesti najtrdnější temelj narodnega napredka, stopila je proti temu v boj. Čisto napačno se je torej od njenih političnih nasprotnikov trdilo, da je to načelen boj proti združništvu. Ko bi bile takrat v narodnem oziru trajale takšne razmere med nami, v kakršnih smo danes, ne bila bi se stranka spuščala v boj proti konsumom, temveč bi bila mogla trgovcem samim prepuščati, da se primerno prilagode konkurenčnim razmeram.

Po tem odskoku od stvari, ki se mi je za pojasnitev takratnih razmer zdel potreben, ugotavljam,

da je sloveča dr. Tavčarjeva satira »Izgubljeni Bog« nastala pod vtisom starotrških dogodkov. Ta satira je pa dala povod za ostre odgovore v »Slovenec« in v dosledku tega za poostrenejšo »farško gonjo«.

Vse kaže, da tega ni bil nikdo veselejši, ko Miroslav Malovrh. Po vsej priliki mu je iz dobe njegovih mladostnih zablod ostala v duši precejšnja doza srdu do človeške družbe. Sedaj je imel priliko dati jej — če tudi le na eno stran — duška. In to priliko je izrabljaval v obilni meri. Z neverjetno slastjo je priobčeval v »Slovenskem Narodu« vse, kar mu je poročal kdo, ki je morebiti iz osebnih razlogov imel kako protivje do tega ali onega duhovnika. Pa tudi po tujih listih je stikal in priobčil je, kadar je zasledil kaj takega, kar bi bilo po njegovem mnenju moglo škodovati ugledu duhovskega stanu. Marsikomu se je to tako gabilo, da je z nevoljo položil list iz rok. Svarila so prihajala na uredništvo in na dr. Tavčarja: vse zastoj. Tem ostreje je pisal Malovrh. Jaz sam sem v svojem in strankinem imenu dr. Tavčarja večkrat opominjal in prosil, naj ublaži pisanje »Slovenskega Naroda« in opusti neokusno »farško gonjo«. Vse je bilo zastoj. Izgovarjal se je rad na Malovrha, češ, da ne more nič proti njemu; imel sem pa mnogokrat vtis, da mu Malovrh služi za kozla, na katerega zvrta krivdo.

Za narodnonapredno stranko imel je ta boj zle posledice. Vsi duhovniki, ki so z njo simpatizovali — in bilo jih je precejšnje število — so ji obrnili hrbet. In nikdo jim tega ni mogel šteti v zlo. Z generalizacijo obnašanja in napak posameznikov žalilo se je ves stan, nikdo pa esprita du corps ne more tako potlačiti, da bi se kaj takega mirno prenašalo. Prišlo je tako daleč, da so še oni redki duhovniki, ki so po svojem narodnem prepričanju kljub vsemu še ostali privrženci narodnonapredne stranke, stopili iz vrste »Narodovih« naročnikov in so ta list le še slučajno pri kakem prijatelju jemali v roke. Politični boj na Slovenskem je pa divjal v vsej odurnosti, ki se je še stopnjevala, ko je dr. Šusteršič zanesel v Slovensko ljudsko stranko

svoje praktike ter je v Ivanu Štefetu našel pomočnika, ki v surovosti Malovrha ni le dosegal, temveč ga je celo prekašal. Dr. Šusteršičev upliv v Slovenski ljudski stranki je bil tako splošen, da mu je podlegel celo dr. Janez Krek v tolikšni meri, da je na nekem javnem shodu na Limbarski gori narodnim naprednjakom — prav po načinu kmečkih pretepačev — zapretil, da pojde z nožem nadnje.

Morebiti je bilo ravno to vzrok, da je Malovrh s sadistsko strastjo pograbil priliko, ki mu jo je prinesla historična Kamila Theimerjeva. Na podlagi njenih labavih informacij, katerih nezanesljivost se je dala skoro otipati, vrgel se je namreč z vso lastno mu impetuoznostjo nad dr. Kreka z obtožbami, ki so pomenile senzacijo prve vrste. In ob tej senzaciji je Malovrh užival. Saj je »Slovenski Narod« postal središče interesa vse slovenske javnosti, njegova »odkritja« pa vsesplošen predmet govoricam.

Toda kmalu se je izvedelo, da so bistvene obdolžitve neresnične. In sedaj se je pokazala Malovrhova uredniška morala. Po neki navedbi, katere gola neresničnost se je izkazala takoj, ko jo je priobčil, šel sem v uredništvo »Slovenskega Naroda« in sem v navzočnosti prijatelja Rasta Pustoslavškega, kateremu se je tudi studil ta način boja, vprašal Malovrha, ob opozoritvi na njegovo blamažo:

»Kaj boste pa sedaj storili?«

»Kaj bomo storili?« odvrne promptno odgovorjenec, »naprej bomo lagali. Dokler nam ljudje verjeli ne bodo.«

Opozoril sem na ta cinčni odgovor dr. Tavčarja, a uspeha te opozoritve nisem videl. — — — Malovrh je še nadalje ostal odločujoča oseba pri »Slovenskem Narodu«.

Kakšne rodoljubne duhovnike je nerodna pisava »Slovenskega Naroda« od narodnonapredne stranke odgnala, vidno je iz pisma dovjanskega župnika Jakob Aljaža, pisanega mi 20. februarja 1895. »Jest sem,« tako se glasi to pismo, »edini duhovnik na Gorenjskem, ki nisem dr. Mahničju zaupnice podpisal. Jest sem edini duhoven radovljiškega okraja, ki škofu nisem zaupnice podpisal, pa tudi naša srenja ne. Na prvo zaupnico škofu, ki se je meni v podpis poslala, sem pripisal sledeče: »K gorenjim vrsticam dostavim še zase svojo preponižno prošnjo, da bi Prezvizišeni blagovolili milostno moderirati taktiko nekaterih pregoreh in prenapetih, ki izzivajo dokaj nepotrebnih in pogubnih preprirov. Tudi napadi v »Slovenec« na duhovna sobrata gg. Tomo Zupana in Zlogarja so bili prestrastni. »Poštimovec« (Mahničjev izraz), to je zmernih, poštenih, vernih, učenih in skušenih mož, ki se sedaj odijozno odbijajo, mesto da bi se pridobili, nam bo še manjkalo. »Der Fanatismus ist stets verwerflich.« Dr. Binder, Kathol. Realencycl. Bd. 4, pag. 111. Jakob Aljaž.« Vse to sem ad verbum pripisal na prvo zaupnico škofu. Pa škof je ni hotel sprejeti in so jo nazaj poslali. In duhovni so se vnovič podpisali brez mene. — — — Glede napisov: samoslovenskih v Ljubljani sem bil v začetku in vedno na Vaši strani in ultra katolike (bolj prav psevdokatolike) sarkastično v družbi napadal. G. Žitniku sem rekel: No..... si je s tem zaslužil rdeč kolar. Večna sramota vam! Vsaj molčali naj bi bili! — G. Žitnik en čas pomišlja, potem pa mi odgovori: »Res je, »Slovenec« naj bi bil vsaj molčal. Pa prišel je neki gospod v tiskarno in to zahteval.«

Žalostno smrt prestolonaslednika Rudolfa zdelo se je Malovrhu tudi potrebno izrabiti v smislu »farške gonje«. Povod za to mu je dal škof Missia, ker ni razobesiti dal žalne zastave. Dasi je to nam Slovincem bilo pač vseeno in nismo imeli povoda svojega patriotizma na drobno izsekavati, napadel je »Slovenski Narod« škofa vehementno. V tem oziru pisal mi je drug, jako spoštovan duhovnik dne 19. decembra 1889 takole: (Dalje prihodnjič.)

Izšla je
Blasnikova
VELIKA PRATIKA
za navadno leto 1929,
ki ima 365 dni.
»VELIKA PRATIKA« je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil že od naših pradedov najbolj vpoštevan in je še danes najbolj obrajtan.
Letoanjsa obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini in slikah.
»VELIKA PRATIKA« je najboljši in najcenejši družinski koledar.
Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 Din. Kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri:
J. Blasnika nasl.
tiskarna in litografični zavod
LJUBLJANA, Breg 12

H. SUTTNER
- LJUBLJANA -
Ure, zlatnine in srebrnine
Lastna protokolirana tovarna v Švici

SLAVIJA jugoslovanska zavarovalna banka d. d.
se priporoča za zavarovanje industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij proti požaru, vltomu in tatvini, zakoniti dolžnosti jamstva, nezgodam z avtomobili, poškodbam stekla i. t. d.
Zavarovanje življenja v raznih kombinacijah.
Centrala v Ljubljani. * * Podružnice po vsej Kraljevini.

TISKARNA MERKUR
TRG. IND. D. D.
LJUBLJANA, GREGORČIČEVA UL. 25
TELEFON 2553
SE PRIPOROČA ZA TISK VSAKOVRSNIH TISKOVIN ZA TRGOVCE, OBRTNIKE, INDUSTRIJCE IN UTVADE.
TISKA KNJIGE, RAČUNE, OKROŽNICE, PLAKATE, KUVERTE ITD.
LASTNA KNJIGOVEZNICA.